

EURÓPAI UNIÓ

A hónap eseményei az EU bel- és igazságügyi együttműködése terén (május)

RENDKÍVÜLI BELÜGYI TANÁCSÜLÉS. Május 12-én rendkívüli ülést tartottak az EU belügyminiszterei Brüsszelben. A rendkívüli ülés összehívásának indoka a júniusi rendes belügyi tanácsülés, illetve az Európai Tanács június 24-i ülésének előkészítése volt. A tárgyalások fő témája a déli szomszédság régió helyzete volt.

Az állam- és kormányfők márciusi, illetve a belügyi tanács áprilisi kérésének megfelelően, az Európai Bizottság május 4-én kibocsátotta a földközi-tengeri térségben jelentkező migrációs próbatételek átfogó kezelését célzó, közép- és hosszú távú intézkedésekre koncentráló, összefoglaló jellegű közleményét¹. Ez a közlemény – az arra reflektáló elnökségi dokumentummal együtt – a rendkívüli tanácsülésen vitaorientáló szerepet töltött be. Az alapközleményt május 24-ig egy bizottsági javaslatcsomag követi majd, ennek célja, hogy a migráció, a mobilitás és a biztonság területén egységes uniós megközelítés érvényesüljön. A csomag elemeit a júniusi tanácsülésen vitatják meg.

A politikai szempontból legkényesebb téma, amelyet a bizottság május 4-én kiadott közleménye boncolgat, a schengeni térség megerősítésének kérdése. A bizottsági közlemény olyan mechanizmus létrehozását vázolja, amely koordinált, közösségi alapú reagálásként kivételesen lehetővé tenné a belső határellenőrzések átmeneti bevezetését kritikus helyzetekben és meghatározott feltételek alapján. A miniszterek lefolytatták a vitát ebben a kérdésben, és mindannyian egyetértettek abban, hogy a szabad mozgás elve az Európai Unió egyik legfontosabb vívmánya, amelyet védelmezni kell. A miniszterek többsége nem zárkózott el a jelenlegi schengeni joganyag vonatkozó részének konkretizálásától, ennek módja még jövőbeni viták tárgya.

A miniszterek emellett munkareggeli keretében naprakész információkat kaptak az EU Közös Helyzetelemző Központja, a SitCen új igazgatójától, *Ilkka Salmitól* az észak-afrikai helyzet biztonsági aspektusairól, illetve az

¹ Közlemény a migrációról. A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, a Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának. COM(2011) 248 végleges.

Oszama bin Laden halála után kialakult helyzetről és a szükséges intézkedésekről. Az ebéd témája – kiragadva a migrációról szóló bizottsági közlemény elemei közül – a menekültügy volt. A már asztalon fekvő vitás kérdésekben azonban nem történt nagy elmozdulás.

A RENDVÉDELEM TERÜLETÉN MŰKÖDŐ ORVOS ÉS PSZICHOLÓGUS SZAKÉRTŐK EURÓPAI HÁLÓZATÁNAK LÉTREHOZÁSA. A május 12-i rendkívüli belügyi tanácsülés vita nélküli napirendi pontként fogadta el a rendvédelem területén működő orvos és pszichológus szakértők európai hálózatának (EMPEN) létrehozásáról szóló állásfoglalást. Az újabb rendészeti hálózat felállításának ötletét a témában korábban Olaszországban, Csehországban és Lengyelországban megrendezett konferenciák adták, amelyek a rendvédelemben dolgozók egészségügyi és pszichológiai állapotára és ellátására fókuszáltak. Az egyes tagállamokban jelentős különbségek tapasztalhatók az ilyen jellegű szakértői tevékenységek ellátásában, és az ebből fakadó hiányosságok felvetették annak igényét, hogy a szakértők tevékenysége azonos elvek szerint fejlődjön tovább Európában.

Az EMPEN felállítására vonatkozó magyar elnökségi kezdeményezés megteremtette a lehetőséget a tagállamok szakértőinek, hogy illetékes nemzeti hatóságaiakon keresztül tevékenyen részt vegyenek a hálózat munkájában. A hálózat célja egyrészt a rendvédelem területén működő orvosi és pszichológiai szakértők tudományos tevékenységének elősegítése, másrészt a szakértők közötti információcsere fejlesztése lesz. A hálózat alkalmas a tapasztalatok, legjobb gyakorlatok megosztására, egyszersmind a legjobb módja a tagállami szakértők közötti kapcsolatteremtésnek. Megalakulása után a tagállamok kijelölik a hálózatba delegált nemzeti kapcsolattartó pontjaikat, és az EMPEN megkezdheti működését. Sikere és haszna természetesen a tagállami szakértők aktivitásán múlik majd.

TANÁCSI KÖVETKEZTETÉSEK AZ INTEGRÁLT ÁRVÍZKEZELÉSRŐL. Az integrált árvízkezelésről szóló tanácsi következtetések elfogadásával a magyar elnökség a május 12-i rendkívüli belügyi tanácsülésen révbe juttatta a polgári védelem területén kitűzött fő prioritását. A következtetések kidolgozásához jelentős hozzáadott értéket nyújtott a még januárban Budapesten megtartott árvízvédelmi munkaműhely. A munkaműhely eredményei alapján dolgozta ki ugyanis a magyar elnökség a tanácsi következtetések tervezetét, amelynek megvitatására már formális keretek között került sor a tanács polgári védelmi munkacsoportjában.

Az integrált árvízkezelési megközelítés az érintett szervek közötti állandó, intézményesített együttműködésben és a köztük lévő koordinációs mechanizmus kiépítésében testesül meg. A koordinációnak és az együttműködésnek a teljes katasztrófavédelmi ciklus (megelőzés, felkészülés, reagálás és helyreállítás) vonatkozásában működnie kell, ez teszi lehetővé a hatékony védelem megteremtését. A veszélyhelyzeti tervezésben alkalmazni kell a kockázatfelmérést és -értékelést, a tervezésben ezek eredményei mellett a klímaváltozás hatásait is figyelembe kell venni. Szükségesnek mutatkozik a korai előrejelző rendszerek továbbfejlesztése a modern technológiák nyújtotta lehetőségek jobb kihasználásával. A lakosság önvédekező képességének kialakítása érdekében fontosak a lakosságtájékoztatási kampányok, illetve szükség esetén a pszichoszociális támogató csoportok bevetése. Mint számos egyéb területen, az árvízkezelés terén is kulcsfontosságú a tagállamok legjobb gyakorlatainak megosztása mellett az információcsere és kommunikáció javítása. Jelentősen növelhetik a hatékonyságot a nemzeti, regionális és nemzetközi szinten szervezett képzések és gyakorlatok. Mindezek végrehajtásához nélkülözhetetlen a pénzügyi feltételek megteremtése is, erre a következtetések szintén reflektál.

SZERVEZETT BŰNÖZÉS-FENYEGETETTSÉGI ÉRTÉKELÉS – OCTA 2011. Az Europol május 4-én adta ki az Európai Uniót fenyegető szervezett bűnözés jelenlegi és várható trendjeinek értékelésére szolgáló kétéves jelentését. Az *OCTA 2011*² szerint a szervezett bűnözés átalakulóban van, mind módszereit, mind struktúráját és a társadalomra gyakorolt hatását tekintve egyre sokrétűbb. A fenyegetettség növekedéséhez egyaránt hozzájárult az internet és a mobiltechnológiák elterjedése, az illegális kereskedelmi útvonalak számának növekedése, valamint a gazdasági világválság nyomán bekövetkező helyzet. A jelentés szerint a bűnözői csoportok „portfóliója” ma már egyre változatosabb tevékenységeket fed le. Az alacsonynak ítélt kockázat miatt bűnözői körökben egyre népszerűbb a bankkártyákkal való visszaélés. Az *OCTA 2011* becslése szerint ezzel összesen másfél milliárd eurót kerestek a szervezett bűnözői csoportok, elsősorban a másolt kártyák unión kívüli használatával.

A különböző szervezett bűnözői csoportok közötti együttműködés soha nem látott szintre fejlődött, átlépve nemzeti, etnikai határokat is. Az internet használata – a high-tech bűncselekmények mellett – ma már fontos eszköz

² Az OCTA teljes szövege elérhető az Europol honlapján: [http://www.europol.europa.eu/publications/European_Organised_Crime_Threat_Assessment_\(OCTA\)/OCTA_2011.pdf](http://www.europol.europa.eu/publications/European_Organised_Crime_Threat_Assessment_(OCTA)/OCTA_2011.pdf)

például az illegális kábítószer-előállítás és forgalomba hozatala során, az emberkereskedelemben (az áldozatok megkeresése, majd hirdetése), az illegális migráció elősegítésében, a hamis áruk előállításában, a veszélyeztetett állat- és növényfajok kereskedelmében is. Az anonimitást kihasználva kommunikáció és pénzmosás céljára is széles körben használják a szervezett bűnözői csoportok.

Az EU-ban a szervezett bűnözői tevékenységek öt földrajzi régióba sorolhatók. Az észak-nyugatiak megőrizték a kábítószer-elosztásban betöltött központi koordinációs szerepüket. Északkelet-Európa az illegális áruknak a volt Szovjetunió területéről/területére áramlásának központja, és az erőszakos, szerteágazó tevékenységet végző bűnözői csoportok bázisa. Az utóbbi két évben különösen a litván szervezett bűnözői csoportok erősödtek meg. Délnyugat-Európa továbbra is a kokain- és cannabiskereskedelem központja, valamint a szexuális kizsákmányolást célzó emberkereskedelem tranzitterülete. A negyedik, déli csomópontot a pénz- és áruhamisítások jellemzik, a legnagyobb jövedelemmel bíró bűnözői csoportok fellegvára, és az emberkereskedelem és illegális migráció szempontjából tranzitterület.

Az összes földrajzi csomópont közül az utolsó, a délkelet-európai növekedett leginkább az elmúlt években a fekete-tengeri illegális kereskedelem növekedése, a balkáni útvonalak megsokszorozódása és a Görögországon áthaladó illegális migráció okán. A Nyugat-Balkán és Délkelet-Európa által alkotott balkáni tengely mentén új csomópontok vannak kialakulóban olyan országokban, mint Magyarország is, ahol több balkáni és fekete-tengeri útvonal találkozik. Az albán, török és a volt Szovjetunió területén működő szervezett bűnözői csoportok az EU-ra is ki akarják terjeszteni érdekeltségeiket, és lehetséges, hogy kihasználják majd a bolgár és a román Schengen-csatlakozást, a nyugat-balkáni országoknak, Ukrajnának és Moldovának nyújtott vízumkönnyítést.

ÉVES EURÓPAI JELENTÉS A DROGOKRÓL. A Kábítószer és Kábítószer-függőség Európai Megfigyelőközpontja (EMCDDA) és az Európai Rendőrségi Hivatal (Europol) által kiadott 2010. évi jelentés szerint tavaly rekord számú, 41 új drogfajtát jelentettek hivatalosan a két szervezetnek az EU korai figyelmeztető rendszerén keresztül. Összehasonlításként: ez a szám 2009-ben 24, 2008-ban csupán 13 volt. A 41 szer között vannak szintetikus cannabisszármazékok, szintetikus katinonok, iparilag előállított kábítószeres szintetikus származékai és egy növényből származó szerek is. Az új, még nem szabályozott szintetikus anyagok jelentős részét az interneten hozzák forgalomba. Ezt

EURÓPAI UNIÓ

a jelenséget az *OCTA 2011* jelentés is említi. Az ecstasyhoz hasonló kábítószerek előállításában és kereskedelmében a szervezett bűnözői csoportok is egyre aktívabb szerepet vállalnak.

Tekintettel arra, hogy mekkora ütemben fejlődik ez a terület, a legnagyobb feladat a veszélyek megelőzése. Bár a nem régóta működő európai korai figyelmeztetési rendszer képes gyorsan reagálni az újonnan beazonosított anyagokra, a megelőzés csak az új vegyületek beszerzése, elemzése és kutatása révén lehetséges.

Az Európai Bizottság jelenleg értékeli az európai megfigyelési mechanizmus működését, amelyet a 2005/387/IB tanácsi határozat vezetett be, és amelynek alapján az EMCDDA és az Europol évente közös jelentést készít.³

Összeállította: Asztalos Erika – Szabó Adrienn

³ A legfrissebb, 2010. évre vonatkozó jelentés elérhető: www.emcdda.europa.eu/drug-situation/new-drugs